

KMETIČKA

Kopači v Šavni Peči leta 1936. Osebni arhiv Friderika Mihaliča

Kmetijstvo v Zasavju Žiga Blaj

Na prelomu z 18. na 19. stoletje oziroma do odkritja premoga so bili prebivalci vseh treh revirskih dolin izključno kmetje, kmetije pa po večini samooskrbne enote, ki so pridelale, kar so potrebovale. Morebitne presežke so kmetje prodali in s tem dodatno zaslužili. Po odprtju železniške proge ob Savi leta 1849 so bili kmetje ob del zaslužka, saj so trgovci in mlinarji, ki so prej odkupovali njihove presežke, lahko dobili druge dobavitelje. Izgubljene stranke so kmetje nadomestili z novimi odjemalci, kot so bili rudarji, steklarji in drugi, ki so živeli le od dela v rudniku ali tovarni.

Potem ko je rudarstvo začelo doživljati razmah in je rudnike prevzela Trboveljska premogokopna družba, je začela kmečka pokrajina dobivati drugačno podobo, saj so se gradile delavske kolonije, rudniški objekti in tovarne. Zaradi rudarstva Zasavje ni utrpelo agrarne prenaseljenosti, a razmere za kmetijstvo na prehodu iz 19. v 20. stoletje vseeno niso bile rožnate. Nekateri kmetje niso več mogli »pridelati dovolj živeža za prehrano svoje družine«, ³⁶ zato so možnost za dodaten zaslužek poiskali pri rudniku, ki je na ta način dobil vir poceni delovne sile.

Spravilo pšenice v Šavni Peči. Osebni arhiv Marije Mejač

Kmetijstvo je bilo kljub neugodnim razmeram do industrializacije glavna gospodarska dejavnost, potem pa so ga druge panoge prehiteli. Precejšnjo zaslugo za razvoj na področju kmetijstva gre pripisati tudi kmetijskim in gospodinjskim šolam, ki so zlasti v zimskem času, ko ni dela na poljih, ponujale nova znanja bolj tradicionalno usmerjenim kmetom.

Kmetijstva v Zasavju tudi dandanes ni veliko, čeprav tudi težke industrije skorajda ni več. Glede na rabo zemljišč prednjačijo trajni travniki in pašniki, katerih delež

se še povečuje, medtem ko njive in trajni nasadi obsegajo le še 11,3 % vseh kmetijskih zemljišč. Delež velikih kmetijskih gospodarstev z najmanj desetimi hektari kmetijskih zemljišč se je v letu 2016 povečal na 13,4 % glede na leto 2010 (11 %). V Sloveniji se je za primerjavo v istem obdobju ta delež povečal s 15,3 % na 16,9 %. Zasavska kmetijska gospodarstva ³⁷ so po podatkih iz leta 2016 tako predstavljala 2,68 % vseh kmetijskih gospodarstev v državi, živinoreja pa je bila glavna dejavnost zasavskega kmetijstva. ³⁸

³⁶: Krajevni leksikon Dravske banovine, 286. | ³⁷: Zasavsko statistično regijo sestavljajo štiri občine (Trbovlje, Zagorje ob Savi, Hrastnik in Litija). | ³⁸: Ocena stanja regije po posameznih področjih za namen priprave RRP 2021-27, 11.

“

Včasih me zmoti le rahlo zaničljiv odnos do kmetov, ki jim površna okolica pripisuje lahko življenje v primerjavi z rednimi delovnimi razmerji. Ampak kmet ima službo doma, dela je vedno dovolj, lahko traja od jutra do večera.

– Ana Zakonjšek